

Zpravodaj

93. JIRÁSKŮV HRONOV



#PROSTEHRONOV

Veronika Vaculíková: Zkouším sama sebe překvapit

Veronika přijela na Hronov i se svým mužem a dvěma dětmi. Podaří se mi ji odchytnout v kavárně Pod křídly anděla, kde si připravuje věci na svůj zítřejší seminář. S Veronikou si chci povídat o tom, čím je pro ni jiný než ostatní workshopy, které učí, a co má na své tvorbě nejradši.

Anotace ke tvému semináři začíná slovy zastavení–pohyb–dynamika–rytmus–dech–tenze–uvolnění. Jsou to klíčové pojmy pro tvůj letošní seminář? Nejsou to zásadní pojmy pro letošní seminář, ale určitě to jsou základní pojmy pro práci s tělem ve skupině a v prostoru. Je důležité si je uvědomit pro práci s pohybem na jevišti. Často není problém lidi přimět k pohybu, ale dostat do toho pohybu zastavení a nějakou dynamiku. To je věc, která nevzniká sama, ale musí se na ni upozorňovat a nějak ji korigovat. Pokud chybí v jakékoli performance, ať taneční nebo mluvené, tak zůstane většinou plochá. Pro mě je tím pádem důležité, aby si tyhle věci lidé uvědomili pro svoji pozdější práci pro jeviště. A na semináři s tím pracujeme různými způsoby.

Je to pro tebe v tvorbě dlouhodobě důležité? Došla jsi k tomu postupně, nebo to znáš od začátku? Vychází tohle dělení z tvých vlastní zkušenosti?

Myslím, že jsem na to přišla v rámci vedení seminářů. Hlavně při vedení mladých lidí jsem zjistila, že mají problém se zastavit. Nebo se umí zastavit, ale zůstanou povoleni. Ale doopravdy se zastavit v přítomnosti a jenom zůstat stát je pro spoustu lidí hrozný problém. Jen se zastavit a stát. Tady na Hronově s tím lidé nemají až takový problém jako jinde. Je vidět, že se s tím nesetkávají poprvé a umějí s tím trochu pracovat. Obecně je ale problém donutit lidi vědomě se zastavit. Takže nejde o to se vypnout, ale zastavit – a přesto zůstat aktivní.

Když jsi koncipovala seminář pro JH, vycházela jsi ze svých předešlých workshopů? Co hrálo roli při formování konceptu semináře PEL?

Osmidenní seminář jsem ještě nevedla, tenhle je nejdelší. Díky tomu, že už učím dlouho, mám vždycky z čeho brát, a zjistila jsem, že některá zadání a cvičení hodně opakuju. Pořád jsou zajímavá, protože každé cvičení je při práci s každou skupinou pokaždé trochu jiné. Tentokrát mě ale napadlo, že si seminář na Hronově vezmu jako svoji osobní výzvu a zkusím sama sebe překvapit. Počkat, co mi na místě přijde za nápady. I proto jsem to nazvala experimentální laboratoř. Takže jsem si vůbec nic nepřipravila, nemám konkrétní plán, který mívám obvykle. Mám s sebou samozřejmě svoje poznámky, které můžu kdykoli použít, a někdy se do nich podívám, protože některá cvičení se dají opakovat pořád dokola. Jinak to ale

nechávám plynout a inspirovat se konkrétní skupinou. Takže čekám, kam nás to zavede.

Učíš seminář, který vzniká teď a tady. Jak ho reflektuješ průběžně?

Stalo se, že z každého ze čtyř seminářů, který zatím proběhl, mi zpětně vylezlo nějaké scelující téma. Každý den odpoledne jsem si sedla a pojmenovala si, čemu jsme se věnovali, a chci v tom pokračovat až do konce. Takhle mi vznikly názvy jednotlivých dní – a jsem zvědavá, jestli nám to hodí třeba nějaký příběh.

Takže vznikají takové kapitoly seriálu PEL?

V podstatě jo! Můžu ti je dokonce přečíst: První den jsme měli *ladění*. Druhý den byl *ponor*. Třetí den *start* a čtvrtý, dnešní – *smysl*. Dneska mě napadlo dokonce i název pro zítřek, tak jsem si ho pojmenovala rovnou, ale další den už ne! Zítra budou *studie*. Docela hezky funguje nechat to volně plynout a pak si večer předem sesumírovat, co bychom mohli další den dělat. Většinou se ale stejně něco změní ještě na místě, protože mě napadají zadání, která bychom mohli vyzkoušet a která jsem ještě nikdy nedělala. Říkám jim: něco mě napadlo, vůbec nevím, co to udělá, nikdy jsem to nezkoušela, ale pojďme to zkusit a uvidíme, co to dá. A vychází z toho hrozně super věci.

Přijela jsi sem s partnerem a s dětmi. Dopoledne učíš, odpoledne kojíš, připravuješ seminář, chodíš na představení. Dá se to skloubit?

Jsem tu vlastně trochu náhodou. Terka Ondrová mi volala chvíli před tím, než se zahajovaly přihlášky do seminářů. Prý na mě dostala od někoho tip a ptala se, jestli bych neměla čas. Řekla jsem jí, že bych mohla přijet, jen pokud bude mít čas i zbytek rodiny, protože je musím vzít s sebou. Můj muž měl na celý týden zrovna v diáři volno až na jedno představení na konci týdne – a to bylo zrovna v Hronově. Takže on hraje v sobotu *Maxipsa Fika* a tím to bylo jasně daný.

pokračování na str. 2

5
středa
2. 8. 2023

Co děláš nejradší? Hraješ si, hledáš, zkoušíš, chybuješ, selháváš nebo objevuješ?

Já mám nejvíc ráda hrani si. To mě baví hodně, protože může dělat úplnou blbost. Tady na semináři jsme třeba dali zadání, aby si představili, že je na zemi písek a oni do něj kreslí různými částmi těla kruhy. Rukama, nohama, tělem, ramenem, čímkoliv. Pak jsme to rozvinuli dál, aby dělali kruhy všude po prostoru. A to je to hraní si. Zkus si udělat kroužek klíční kostí! A když zkusíš části těla kombinovat, rozhýbeš se a donutí tě to používat opravdu celé tělo. Nebo jsme si hezky hráli hned první den, když jsme se seznamovali s prostorem. Od festivalu jsme na seminář dostali obrovskou tělocvičnu v základní škole. Když jsem do ní poprvé přišla, zděsila jsem se. V tak velkém prostoru se nepracuje úplně dobře, když chceš dělat intimní věci nebo když se potřebuješ dostat do nějakého vnitřního pocitu. Nakonec jsme se ale s tím prostorem hezky sžili a funguje to dobře. Na zemi tam jsou udělané takové ty barevné čáry kvůli různým hrám – černé, bílé, žluté, přerušované... A když jsme se s tím prostorem seznamovali, hráli jsme si s těmi čarami – vedli pohyb podle nich, nechali se inspirovat. A to vzniklo na místě. No a to ostatní, na co ses ptala, to děláme pořád. Chybovat a selhávat je klasika. Chybovat znamená zjistit, že něco nefunguje – a to je při práci taky hodně důležité.

Johana Jurášová



Je tanec divadlo?



Dorota Gremlicová je naší přední taneční teoretičkou a pedagožkou. Zdravotní potíže jí bohužel nakonec nedovolily být v Hronově osobně, a tak jsme se rozhodli zprostředkovat setkání s touto výjimečnou dámou alespoň prostřednictvím rozhovoru.

V letošním roce se v rámci Jiráskova Hronova koná historicky první Den tance. Nabízí se tedy otázka: jaký je vztah tance a divadla?

Odpovědět stručně na tuto otázku je nejspíš nemožné. Ale snad by se daly vypíchnout některé body, které jsou v této souvislosti důležité. V základu je vztah mezi tancem a divadlem praktický, tanec se předvádí v prostoru divadla, na jevišti, aby na něj bylo dobře vidět. Mnohem komplikovanější je pak jejich vztah vnitřní. Jestli je tanec divadlo, to je nesmírně obtížně zodpověditelná teoretická otázka. Myslím, že je na místě pochybovat o tom, že se dá tanec automaticky vnímat jako součást divadla. Podle mého soudu to, co se posílá jako zpráva z jeviště v případě tance, je primárně pohyb sám o sobě. A ten je abstraktní. Tanec nic nepředvádí, nenapodobuje, tvoří ho pohyb odehrávající se v čase a prostoru a nesoucí vlastní významy. Kdybych měla hledat paralelu, uvažuji dnes o tanci mnohem víc jako o instrumentální hudbě než jako o divadle. To, že je možné k čistě tanečním přidávat další významy, které jsou ekvivalentnější tomu, jak se vyjadřuje divadlo, je faktum. Ale je to podle mého až další vrstva sdělení. Často si v této souvislosti pohrávám s myšlenkou, jestli by v případě, že by postavení jevištního tance v osmnáctém století bylo srovnatelné s tehdejší významem instrumentální hudby, pro něj nevznikl nějaký ekvivalent koncertního sálu, který je určen k tomu, aby se tam vnímala abstraktní instrumentální hudba. Pak bychom nic takového nejspíš nemuseli řešit. Takže když se ptáme na vztah tance a divadla, je složitý.

V rámci Dne tance se budou prezentovat tři taneční žánry. Konkrétně scénický tanec, jevištní zpracování lidového tance a pak pantomima a pohybové divadlo. V čem jsou specifika těchto žánrů?

Myslím, že už tyto pojmy ukazují, jak je taneční terminologie nesourodá, jak je stále teoreticky nedořešené, co tvoří jádro pojmu tanec. Otázkou například je, jaká je vazba mezi tancem a pantomimou. Sdílí skutečnost, že jejich vyjadřovacím prostředkem je pohyb sám. Jenže v pantomimě pohyby imitují nebo „metaforizují“ reálné situace, fyzické jednání, zatímco v tanci je vztah k reálným, každodenním pohybovým vzorcům vzdálený, nepřímý. Když se budu dívat na choreografie Jiřího Kyliána, tak ony nic konkrétního neříkají, v pohybech nejsou žádné přímé odkazy na nějaké fyzické situace a jejich smysl. Vymezit hranice mezi pantomimou, fyzickým divadlem, tanečním divadlem a dalšími tanečními žánry je dnes velmi složité, jsou pohyblivé a rozostřené, navíc v praxi se s těmito pojmy zachází nejednoznačně.

A v případě tance scénického a jevištně předváděného folkloru?

Co se týká těchto dvou čistě tanečních žánrů, jejich místo je zejména v amatérském hnutí, jak se u nás formovalo v druhé polovině dvacátého století. Scénický tanec se opíral a opírá o styly výrazového, moderního a současného tance, pojem sám vznikl pro potřeby tohoto hnutí. Jevištně ztvárněný lidový tanec jako součást folklorního hnutí spojuje principy tance na jevišti s představou „živého“ folkloru. V tom se podle mého soudu odhaluje ještě jedna zajímavá vlastnost tance, kterou je také třeba brát v potaz. Tou je zvláštní místo, které v případě tance patří jeho participačním formám. Tak označujeme takové mody tance, v nichž je primární to, že spolu lidé tančí, a to je současně hlavním smyslem tančení. Patří k nim

Seminář CH aneb Cesta hrdiny
Vám přináší motto na každý den.

Motto na středu:

**Dnes princeznou,
zítra královnou!**

2

93. Jiráskův Hronov

například z větší části lidový tanec. Každý, kdo se hlouběji zabývá tancem, si uvědomuje, že participační tanec ve skutečnosti v lidských kulturách hraje větší roli, než ten prezentační, tanec předváděný jako podívaná třeba v divadle. Tanec prezentovaný na jevišti se sytí vlastnostmi a významy participačního tance (lidového, společenského apod.) a sdílí s ním obrovské množství mechanismů, například jak se tanec tvoří, jak vzniká, co znamená. Z toho pak plyne třeba zvláštní pozice, kterou má lidový tanec v kontextu prezentovaného tanečního umění. Další specifickou vlastností tance je, že všechny druhy tance, tedy i ten, který se předvádí na jevišti, se v podstatě pořád trochu chovají jako tradiční umění. Tanec nedisponuje všeobecně užívaným systémem grafického záznamu. Pořád se více či méně přenáší tím, že lidé spolu tančí a jedni předávají druhým znalost, jak se tančí. Hodně se to blíží procesům tradování a způsobům, jak se během tradování kulturní jevy redefinují, přetvářejí, ale zároveň také uchovávají. A to je faktor, který dále prohlubuje neustálé prolínání a vzájemné ovlivňování těchto dvou modů existence tance.

Je něčím specifický český kontext amatérského tance ve srovnání se zahraničím?

Řekla bych, že to je jeden zdroj. Jak zvláštnost hnutí scénického tance, tak zvláštnost vývoje folklorního hnutí u nás je určována tím, co vzniklo v meziválečné době. I když to bylo potom dále modifikováno vlivem amerických stylů, tance jazz dance, a především metody Marty Graham, tak to jádro má stále citelně vazbu na meziválečnou dobu. Tehdy se začal umělecký tanec provozovat jako amatérská záliba. Některé osobnosti jako Jarmila Kröschlová nebo Jarmila Jeřábková pak přímo formovaly i poválečné dění v obou jmenovaných žánrech. A umělecké principy, choreografické postupy modernistického tanečního umění, výrazového tance i baletní moderny, se staly východiskem scénického tance i jevištního předvádění folkloru.

Můžeš uvést nějaký příklad?

Jako klíčové dílo bychom mohli uvést *Vojnu* Emila Františka Buriana, jejíž druhá poválečná verze zasáhla osobnosti folklorního hnutí, jako např. Alenu Skálovou, ale zároveň i osobnosti, které se podílely na rozvoji nebaletního tanečního dění v šedesátých letech, jako byl třeba František Pokorný. Způsob myšlení, které promítl E. F. Burian do svých „lidových“ inscenací, jak se v nich zacházelo s tancem, jak se vůbec uvažovalo o lidovém umění pod vlivem Pražského lingvistického kroužku, to všechno byly silné intelektuální impulsy. Podobně v modernistických intencích ovlivnila poválečné amatérské taneční dění také Jarmila Kröschlová, například hodnocením činnosti folklorních souborů, teoretickými texty o tanci a choreografii i pedagogickými principy a působením.

Když by tedy někdo hledal odpověď na otázku, jak se dívat na tanec jako na samostatný umělecký žánr se všemi jeho specifiky, jakým směrem je možné se vydat?

Existuje teorie takzvané kinestetické empatie, podle které si při per-

cepci tance promítáme do tančících svoji vlastní fyzickou zkušenost pomocí takzvaných zrcadlových neuronů. Což je asi zčásti pravda. Porozumění tanci se opírá o to, že máme nějakou vlastní zkušenost se svým tělem a s jeho prožitky, s tím, jak se určité emoce a stavy promítají do míry svalového napětí a podobně. Nejsem si ale jistá, jestli je to úplně vysvětlení pro potěšení ze sledování prezentačního tance. V poslední době jsem v této souvislosti se zaujetím četla některé texty rakouského filozofa Roberta Pfallerera, který mluví o takzvané interpasivitě a delegovaném potěšení.

Můžeš to prosím nějak přiblížit?

Pfaller staví koncept interpasivity proti konceptu interaktivity, se kterým hodně pracuje soudobé divadlo i soudobý tanec. Současně je v tom trošku i kritika přílišného absolutizování tohoto principu. Uvažuje o tom, že možná při percepci uměleckého díla, a tedy i tanečního, kde se to myslím hodí zvlášť, nejde jenom o to, že do sledovaného tance promítáme svoje zkušenosti, ale že někdy naopak necháváme rádi ty, kdo tančí na jevišti, dělat něco, co my radši nikdy dělat nechceme. Protože je to třeba svým způsobem nebezpečné. Takže si myslím, že částečně by se dala působivost tance na jevišti vysvětlit tím, že si uvědomujeme, že se v pohybu děje něco, co překračuje naši fyzickou zkušenost. Což by možná mohlo vysvětlit i to, proč u tance hraje v jeho percepci takový význam virtuozita. Ta je přesně tím, čeho nedosáhneme sami, ale rádi sledujeme, jak jí dosahuje někdo jiný. Delegujeme na něj potěšení z takového tančení.

Když se vrátíme k tanečním představením, která se budou konat v Hronově, jaký je současný stav lidového a scénického tance u nás?

Za sebe musím říct, že mi připadá teoreticky zajímavé a zároveň lidsky uspokojivé, že i přesto, jak se společnost a kultura dramaticky mění v důsledku rozvoje virtuálních technologií a jiných změn, nějaké způsoby tančení pořád lidem plní smysluplnou kulturní roli. Že ani folklor, ani scénický tanec po roce 1989 nezanikly. Nezanikly ani z technologických, ani z ideologických důvodů, které zejména v případě folkloru reálně mohly ohrožovat jeho další rozvíjení. Navíc můžeme sledovat, jak si tyto žánry nacházejí nové podoby a funkce. Některá uskupení se například soustředí především na to, jak spolu komunikují v rámci umělecké činnosti, a moc se nezabývají tím, jestli to budou někomu předvádět, a plní tak vlastně osobitě funkci participačního kulturního fenoménu. Nebo fenomén tanečních skupin „starých“ tanečnic a tanečníků ve věku předdůchodovém a důchodovém, dříve neznámý, který se začal objevovat nejen jako součást folklorního hnutí, ale i scénického tance. V některých případech pro ně vznikají i nová, specifická choreografická díla. Jasně ukazuje, jak je pro lidi této věkové kategorie tančení smysluplné. Možná by tak tanec mohl vystoupit z věkového „ghetta“, ve kterém se pohybuje zejména ten scénický. Tyto nové podoby tance možná souvisí s naší současnou situací, s životním stylem, s tím, co lidi potřebují, co jim chybí. Bytí s někým, které

se obejde beze slov, které se odehrává v jemných nuancích toho, jak spolu lidé jednájí, když tančí. Možná v tom je zvláštní cena takového tance.

To je možná vysvětlení obliby argentinského tanga a jiných podobných tanečních fenoménů zdůrazňujících setkávání při tanci?

Ano, je plno příkladů takových participačních tanců. Ty se vynořují jako jasné projevy toho, co v dané společnosti a kultuře chybí nebo po čem lidé prahnou, co potřebují, ať už je to druh tance, ve kterém je možné projevit velkou emoci, radost, jako je třeba swing, nebo jiný módní fenomén mazurka-wals, kde jde o to, že se taneční pár úplně zavře do svého soukromí a jen vzájemně reaguje na pohybové podněty. Ať už jde o zklidnění, uzavření, odpoutání se nebo naopak o radost, lidé si hledají cesty, jak takových prožitků dosáhnout právě v tanci. A něco takového jim zřejmě poskytují také soubory zaměřené na lidový tanec i skupiny scénického tance.

Vyjádřila ses optimisticky, co se týká současného stavu, já se přece jenom zeptám, jak je to například s myšlenkovými nebo pohybovými stereotypy, které případně taneční prostředí vzdalují, nebo dokonce uzavírají okolnímu světu?

Někdy se taneční díla stávají natolik zvláštním světem, že jejich percepce je značně komplikovaná. U některých souborů pracujících s principy současného tance a tvorby dochází k tomu, že participační faktor, to, co si mezi sebou sdělují performeři, je důležitější než to, co budou v jejich tanci čist ti, kdo přihlížejí. To bych řekla, že je jedno z úskalí. Nejsem si jistá, jestli se v těchto případech s divákem nehraje trochu zvláštní, možná i nečistá hra, kdy se po něm chce, aby přijímal něco, co mu není určeno. U folklorních souborů existuje logická souvislost s historickým kulturně-společenským vývojem. Mám na mysli tendence k určitému konzervatismu, a to na různých úrovních. Od stereotypního tanečního projevu a choreografických principů, které mají kořeny v tom, jak se vyvíjelo folklorní hnutí po roce 1948, po konvenční postupy, kterými se dosahuje tzv. zdívatelnosti. Ale i v této oblasti můžeme najít díla, která jsou autonomní a poskytují osobitý pohled na to, v čem je soudobý potenciál lidového tance.

Jakou roli hraje tanec ve tvém životě?

Méně a méně je to tanec tančený, což je mi líto. Ale přibývá druhů a stylů tance, které mě oslovují. Když přemýšlím nad tím, která vlastnost tance by mohla být tou nejsympatičtější, mohla by to být jeho „antisystémová“ povaha. Určité typy tance v určitých situacích mohou poskytovat ventil pro uvolnění tlaku moci, pravidel a společenských omezení a tanec je v tom zdatný. Ale je to současně důvod, proč bude mít ve společnosti vždycky problematickou pozici. Všichni, kdo drží moc jakéhokoli typu, si uvědomují, že hrozí, že člověk při tanci nabude ve svém těle příliš mnoho svobody.

Kateřina Černíčková

Divadelní klub Jirásek, Česká Lípa

Maude, Lionel a prst Jacksona Pollocka

Pollocka dlouho obdivuji

Po představení Divadelního klubu Jirásek jsme o několik odpovědí požádali jednoho z protagonistů a zároveň režiséra Václava Klapku.

Jak jste se dostali k tak kvalitní předloze, jakou je Sachsova Maud, Lionel a prst Jacksona Pollocka?
Dostali jsme tip. Měli jsme na výběr z několika titulů a tento text se mi zdál nejvhodnější nám na tělo. Trochu jsem jej upravil, aby nám šel do pusy a aby to více odpovídalo dnešní realitě. A pak jsme začali zkoušet.

Asi není úplně jednoduché dělat takovou inscenaci ve dvou lidech...

Bylo to dané covidem. Začali jsme to dělat v té době, kdy se velká plátna inscenovat nedala. Zkoušeli jsme v obýváku u Vladky a vlastně jsme tak udělali z nouze ctnost.

Režíroval jste sám sebe. To vždy přináší určitá rizika. Neměl jste obavy?

S takovou herečkou, jako je Vladka Zborníková, to není žádný problém.

Znal jste Jacksona Pollocka již před touto hrou, anebo jste si jej díky této inscenaci pro sebe objevil?

Znám ho dlouhou dobu a mám ho rád. Obdivuji jeho plátna. I z toho důvodu jsme vlastně tento text inscenovali. Říkali jsme si, že to není pouze o lidech, ale také o tom, jak kumšt zasahuje do života lidí. Přišlo nám to jako nosné a zajímavé.

Z vaší inscenace mi vychází, že mezi životem a uměním je rovnítko...

Ano, je to určitě tak. Umění odráží život.

Jak vnímáte atmosféru, kterou inscenace mezi diváky vyvolává?

Musím zaklepat, ale v podstatě jsme se nesetkali s negativní reakcí. Pro mě to znamená, že diváci naše představení berou. U starší generace jsme to předpokládali, ale skutečnost, že inscenaci bere i generace mladší, to mě velice těší. Myslím jsem si, že mladí potřebují nějaký experiment, ale tohle je klasické divadlo a stejně to pro ně funguje. Když má klasické divadlo téma, je zřejmě zajímavé i pro mladé diváky.

Na konci říkáte, že nikdo nic neví...

Nikdo nic neví, ale když se člověk dívá na to, co lidé v hledišti nevědí, říká si, že divák nakonec může něco vědět. Z toho, jak reaguje. Sám na sobě to ovšem člověk nepozná. To mu musejí říct ti ostatní.

Honza Šoácha



Pollock až příliš hektický

Komorní hry, nejlépe jen pro dva lidi, jsou pro divadla požehnáním. Mají je rádi jak herci (protože v takových kusech mají nejlepší šanci rozehrát skutečný herecký koncert), tak diváci. Mezi takové kusy bezpochyby patří i hra amerického dramatika Stephena Sachse z roku 2012, která se pod názvem *Bakersfield Mist* tři měsíce hrála velmi úspěšně na londýnském West Endu s Kathleen Turnerovou a Ianem McDiarmidem. Poté se rozeběhla do celého světa. K nám se díky překladu Pavla Dominka dostala už v roce 2014, kdy ji nejprve ve scénickém čtení pod názvem *Maude, Lionel a prst Jacksona Pollocka* uvedlo pardubické divadlo (sem se hra vrátila loni pod jednodušším názvem *Kalifornská mlha*). Ostatně právě pod tímto názvem se také odehrála česká premiéra v Divadle v Řeznické s Vilhou Cibulkovou a Luborem Šplíchalem, v roce 2017 po ní šlo Jihočeské divadlo, které ji nasadilo jako benefiční příležitost pro Danielu Bambasovou, v roli Lionela hostoval rovněž Lubor Šplíchal.

Pohnutky, které vedly k výběru titulu českolipský soubor, jsou zjevné. Zajímavý příběh nevyžadující nijak nákladnou scénografii, dobře napsaný dialog a dramatické zvraty v ději a dva party pro zralé herce, kterými bezpochyby Václav Klapka a Vladimíra Zborníková jsou. Příběh, který se točí nejen kolem ověření (ne)pravosti nesignovaného obrazu Jacksona Pollocka, je nabitý zajímavými situacemi, byť se odehrává v jednom prostoru maringotky zaparkované po léta na parkovišti zapadlého městečka. Maude je životem hodně poznamenaná žena, které (naštěstí) utekl opilecký manžel a tragicky zahynul syn. Je sama, ale ztělesňuje ten typ ženy, která se jen tak nenechá zlomit, a bojuje pomocí své nezdolné energie a také zdatně popíjené whis-

ky s těžkostmi života dosti úspěšně. Jejím pravým opakem je Lionel, který zasvětil život vědeckému bádání a obrazům, stal se uznávaným odborníkem, ovšem na úkor osobního a rodinného života. Je to typický snobský suchar, který je navíc silně ukřivděný. Právě takovému člověku může žena z lidu, která se s ničím nepará, ale vládne velkou empatií, udělit lekci.

Do tohoto komorního, psychologicky zajímavého kousku se oba protagonisté vrhli s velkou energií. Zborníková vytvořila malý scénický prostor zanešený nesmyslnými suvenýry, kde stísněnost ještě umocňuje kuchyňský stůl, kolem něhož se děj odehrává. Oba herci ovšem – na můj vkus – projevují až hektickou aktivitu. Takže chvílemi jejich neustálé pobíhání, téměř klaunská hra s létajícími knedlíčky či smradlavým plyšovým psem nebo přehnané opilecké extravagance až zbytečně odvádí pozornost od jejich dialogu.

Trošku to vypadá, jako by měli nedůvěru v jednoduchost příběhu, a pokoušeli se ji až příliš vehementně ozvláštnit. Tím vzniká určitá roztržitost inscenace, a tím i roztržitost vnímání diváků. To ovšem neznamená, že by provedení nebylo působivé (a ve své hektičnosti odůvodnitelné – vždyť oba vydatně popíjejí, že...). Nejzajímavější momenty tak nastávají ve chvíli, kdy dochází ke ztišení – nejlépe se to daří až k závěru, především v souvislosti s vyprávěním Maude o rodinné tragédii a přirovnání syna k rozháranému Jacksonu Pollockovi. Takže alespoň pro mne by bezpochyby bylo ku prospěchu věci na tempu a výrazových prostředcích trochu ubrat.

Jana Soprová

4

Českolipský poklad z půdy

„Hrací prostor 4 x 3 metry. Základní světelné vybavení. Obdélníkový stůl, dvě židle.“ To není začátek recenze ani scénická poznámka, ale surové technické podmínky českolipské inscenace *Lionel, Maude a prst Jacksona Pollocka* amerického dramatika a režiséra Stephena Sachse. DK Jirásek (netřeba představovat) reprezentovaný jeho dvěma zasloužilými členy Vladkou Zborníkovou a Václavem Klapkou (ani jednoho také netřeba představovat) se u nás i v zahraničí úspěšného kusu v překladu Pavla Dominika ujali společně zároveň jako herci i tvůrci.

Oněch požadovaných dvanáct metrů čtverečních prostoru Zborníková-scénografka zaplňuje množstvím harampádí, jež má evokovat stísněný prostor obytného karavanu, v kterém postava chudé a prosté Maude Gutman, kterou ztvárňuje Zborníková-herečka, žije a především přechovává dosud neobjevené plátno s domnělým Pollockovým autorstvím. Do tohoto světa nechává Klapka-režisér vstoupit Klapku-herce představujícího až autisticky upjatého kunsthistorika Lionela Percyho, který přijel tuto domněnku vyvrátit, nebo dokázat.

A je to doopravdy krásné jako setkání deštníku a šicího stroje na operačním stole! Oba protagonisté křepčí svůj tanec mezi vejci v přečpaném mobilheimu a Sachsovův text jim v rytmu této kompozice vskutku pomáhá. Kdyby mi floskule „herecký koncert“ nepřišla dnes již tolik otřepaná, nebál bych se ji v popisu této činohry použít.

Skoro jako by se zdálo, že tomu není co vytknout. Ale přeci jen při hlubší analýze některé problémy shledávám. Tím prvním je fakt, že Sachsovův text se odehrává v reálném čase, tedy líčí události zhruba hodinové Percyho návštěvy u Maude. Pro některé zlomy jejich osobností a vzájemného vztahu je to prostě příliš krátká doba, a tak náhlá opilost, vystřízlivění nebo upřímnost působí občas dosti nahodile (byť se inscenátoři snaží, aby proměny nenastávaly zničehonic – Lionel tak nejdříve vyláme pět panáků, aby bezprostředně poté mohl být opilý). Druhým problémem je fakt, že mimo onoho stolu a dvou židlí tvoří zmíněné harampádí na jevišti odhadem sto různých drobných rekvizit a předmětů. A téměř každý tento objekt se v průběhu oněch šedesáti minut mnohdy až několikrát použije v rámci nějaké mikrosituace. Herci tak neustále odněkud něco někam přemísťují, na něco sahají a berou to do rukou, něco vyjímají nebo vysypávají z příruční tašky, něco hází nebo naopak chytají. Vrcholem absurdity přešle těchto akcí je pak Klapkova etuda s plyšovým medvídkem, kterého posprejuje deodorantem, neboť nejspíše (ta hračka) zapáchá. Proč?

Příběh (mimočodem inspirovaný skutečnými událostmi) má několik dramatických zvrátů, je vtipný a představení má zcela snesitelnou stopáž. Není třeba způsobovat v divákovi takové zahlcení. Ostatně ony technické požadavky uvedené

v úvodu jsou přesně to, co tomuto příběhu spolu se skvělou herečkou a výtečným hercem stačí.

Ivo Kristián Kubák

P. S. Zvířátko na konec. Zhruba v polovině hry přeneše postava Lionela Percyho monolog, vysvětlující jeho dobrovolný odchod z pozice ředitele prestižní newyorské galerie, který nápadně připomíná následující úryvek:

... své působení ... neshledávám dostatečně funkční z důvodu příliš rychlého vývoje doby ... nemluví ani tak o umění, jako o fenoménech souvisejících s jakousi vyjatostí doby, již vnímám jako spíše omezující než osvobozující. ... Těžce nesu celospolečenskou až pedantskou kontrolu údajného korektního pojmenování věcí. ... Mám na mysli lidská práva, emancipaci menšin, lidí s jinou sexuální orientací, genderovou problematiku a názory spojené s rasovou nespravedlností, jakož i respekt k odlišným kulturám. Tyto hodnoty jsou mi svaté, a přesto pocituji ... nesoulad a generační osamocenenost v nazírání na ně.

Zajímavé, co? Sachsovův text napsal hru (pod názvem *Bakerfield Mist*) před devíti lety, Jiří Černický výše citovaný dopis zhruba před měsícem.



5

středa 2. 8. 2023

SKUPINA, Praha PEPŘ – 3000 otáček

Téma rádi objevujeme během kompozice

Rozhovor jsme dělali v chumlu, kterého se účastnili všichni. Takže v zákulisí, kam zaznívaly tóny produkce dalších souborů, vznikl takový mnohohlas, lehce cimrmanovský chór, do něhož improvizálně vstupovali jednotlivci.

Dočetla jsem se, že jste se dali dohromady na trénincích fyzického divadla. Kdy to bylo?

My jsme se dali dohromady teprve v loňském roce...

Sedm měsíců ani ne...

Bylo to až od ledna...

Proč vás zajímá fyzické divadlo?

Pro mě je to nejjednodušší cesta k vyjádření skrz tělo. Když se člověk dostane do těla, může i případnou nervozitu transformovat, přetavit v tvorbu.

My vlastně neděláme fyzické divadlo, ale improvizace na základě instantní kompozice.

Výraz fyzického divadla to nějakým způsobem má, ale naše představení nejsou postavená, říkáme tomu pohybově herecká improvizace.

Každý z nás má trochu jiný background práce s tělem, ať už divadelní, somatický, taneční, nebo bojová umění, ale to, co nás spojuje, je právě improvizace. Zkoumání, hledání toho, jak vlastně funguje otevřenost.

Právě prvky různého pohybové zázemí jsem v představení vyzorovala. Čtenáře jistě bude zajímat, jakým způsobem tohle funguje. Protože čistá improvizace je velmi zrádná. Řeknete si předem nějaké téma, prostředí?

V podstatě máme nějaký soubor cvičení, ze kterých můžeme vycházet v tréninku, ale pojmenováním tématu bychom v podstatě zrušili to, co nás na tom baví. I v improvizaci jsou pravidla.

Ale jsou to spíš mantinely, ve kterých se člověk může pohybovat a které vlastně přijímají zážitek pro diváky i účinkující. Používáme nějaké nástroje práce s prostorem, tělesné kompozice, úrovně, díky kterým se dokážeme „domluvit“.

Téma si nedomlouváme, ale během kompozice ho rádi objevujeme. Zjišťujeme, o čem to teda je...

Objevujeme – to bych podtrhl.

Patrně neexistuje jeden člověk, který by řídil celek, ale funguje to spíše jako taková štafeta?

Přesně tak, v jednotlivých okamžicích někdo vede, ostatní mu dávají prostor – a s tím se snažíme pracovat.

A někdy nevede vůbec nikdo.



Pepř a jiné koření

Psát recenzi na pohybové divadlo není nic snadného, ale psát recenzi na improvizované pohybové divadlo je v podstatě nemožné. A tak otevírám všechny dveře i okna fantazie, abych se pokusila alespoň letmo zachytit, co bylo k vidění na jevišti Sálu Josefa Čapka, když na scénu přišel nejprve Jan Vodička, a poté dalších šest lidí – dohromady sešlost jménem 3000 otáček. Ti pak před očima diváků dvacet minut rozvíjeli nitky rozmanitých klubiček pohybových a někdy i zvukových nápadů. Někdy se ty nitky pěkně zamotaly, jindy na chvíli bezprizorně trčely volné konce, či naopak vznikal malebný artefakt vytvořený z lidských těl.

Sedmero performerů se rozprostřelo na ploše cca 5 x 5 metrů. Na počátku jednotlivci působili tak trochu jako květy a trochu pomačkané trávy na ranní louce – to evokovaly pohyby prstů, rukou, a velmi zvolna se rozvíjející pohyby celého těla. I v dalších chvílích, kdy se performeré rozeběhli či rozešli do různých stran jeviště, působili jako probouzející se příroda. Tentokrát ale evokovali spíše pohyby zvířecí. A už už začalo docházet k prvním interakcím, zrcadlení, ale i antagonismům jak v pohybech, tak v tempu a rytmu. Postupně se tento přírodní svět začal transformovat ve svět lidí, kteří vytvářeli nejrůznější propojení, proplétání, a nakonec až téměř akrobatické prolnutí těl.

Chvilími snad bylo možné zahlédnout i náznak dvojakosti / zcizení tohoto činění: přiznaná zkouška, cvičení bez hlubšího smyslu, upletené z pouhých vláken energie, ale i pohybových klišé, jako

by se začala prolínat s drobnými příběhy, které se sesypávaly do pestré pocitové mozaiky. Celá scéna se stala jakýmsi virtuálním světem, připomínajícím bájný Babylon, kde to všelijaké lidské hemžení z pohledu odjinud nedává příliš smyslu. Ale přece má jakýsi iracionální řád, různě proudící energii mezi performery, náznaky temperamentu a charakterů jednotlivců či tvůrčích dvojic.

Postupně se do pohybu zprvu spíše tanečního nahnuly i prvky bojových sportů, což ve vytvořeném Babylonu najednou dávalo možná větší smysl, než tvůrci původně zamýšleli. A postupně sem pronikaly i zvuky a pak i slova, jednotlivé výkřiky, pokyny, stížnosti. A nakonec hledání lidí, kteří tu buď vůbec neměli být, nebo snad kdysi nepozorovaně odešli. Na jedné straně jen taková úplně obyčejná tréninková lekce, ale zároveň i možný svět, ve kterém se všichni ztrácíme a mýjíme po kaskadním způsobu. A pak už je vlastně jedno, jestli se to bude jmenovat *Pepř* či jiné koření, anebo se to nebude jmenovat vůbec nijak.

Jana Soprová

P. S. Tato reflexe vznikla po rozhovoru (viz jinde), který jsem vedla se skupinou po představení. Náš mnoholog mi dal možnost, abych zde popustila uzdu fantazii a tak trochu si slovně zaimprovizovala.

6



Takový typ improvizace může dojít do slepých uliček. Vycítíte to, a někdo řekne dost, půjdeme jinudy?

Na všechny tyhle prvky jsou cvičení, která trénujeme a snažíme se poznávat, kdy začít, kdy skončit, kdy vstoupit, co dělat, jak se vnímat navzájem...

Celé se to dá rozložit, rozebrat na jednotlivé prvky, ale jako celek je to vždycky čistá improvizace. I v těch cvičeních jsou ale specifická pravidla, a někdy hodně úzké mantinely.

Zužujeme si je z různých stran a pak to spojíme.

Ještě bych si potřebovala udělat jasno v té změti názvů – v programu je 3000 otáček, Pepř a pak Skupina. Co je co?

My to v podstatě taky nevíme, my to hledáme.

Jestli tam jsou nějaké názvy, tak jsou pracovní.

Zároveň nás to zmatení trochu baví.

Možná, že 3000 otáček je takový leitmotif, ale nepovažujeme to za definitivní název. Na Otevřeno Kolín to byl název představení, a zřejmě se to trochu otočilo.

Když se to otočí 3000x, tak to myslím vyjde na tu druhou stranu, takže z toho vznikl název souboru.

A Pepř je jako koření?

To je to koření, které se ve výsledku objevilo na začátku a na konci.

My jsme byli trochu pod tlakem, že jsme byli pozvaní a museli nějaký název vymyslet, a takhle to vykryštovalo.

Zrovna ten název 3000 otáček vznikl ze zkratky tanečně-divadelní improvizace, což je TI, tedy dieselový motor, který se točí na 3000 otáček.

Může se točit na 3000 otáček, ale je tam takový přelomový moment, kdy už by měl člověk zařadit další rychlost. Takže je to takový milník i pro nás, jsme na nějaké symbolické hranici, kdy bychom měli přeřadit, ale ještě to necháváme tak...

Vaše vysvětlování pro mě nabývá cimrmanovských rozměrů. Napadá mě otázka, spojuje vás společný smysl pro humor?

Jak koho.

Možná tady nás tři kluky, holky se nad tím vždycky tvářejí...

My obdivujeme ty experty na ty motory, vzhlížíme k nim.

Ale rozhodně se nechceme nechat převálcovat.

Holky se zkoušely otáčet 3000x, ale ještě to nikdo nedal. Vždycky jen někdo zkolaboval.

Jak s tímhle tvarem dále naložíte? Už máte nějaké nabídky, kde byste dále mohli vystoupit?

Zatím ne, ale teď se pohmou, zejména po našem druhém vystoupení.

Připravujem si zápisníky, diáře...

... a fixy na autogramy.

Máme jedno oficiálnější pozvání na podzim na festival dokumentárních filmů do Jihlavy. A jinak otvoríme různé kanály, včetně evropského formátu.

Tak zlomte vaz!

Jana Soprová

Blok Tanec, Tanec

ZUŠ Červený Kostelec / *(Ne)možnosti*

NoTa, Plzeň / *Magnifikat*

Taneční a pohybové studio Magdaléna, Rychnov u Jablonce nad Nisou / *Maagal*

Flash Dance Company TJ Sokol Jaroměř / *V.*

Ze světa žen

Čtyřlístek silných, osobitých výpovědí ze světa žen, s vysokou pohybovou kultivací, naplněnou vnitřním klidem, ale i dravostí a vášní, s respektem k hudební předloze a zvolenému tématu, podpořenou promyšleným světelným designem v uceleném jevištním tvaru. Tak by se dal tento blok uchopit v instantní recenzi. Avšak každá z těchto čtyř výpovědí přinesla mnoho odstínů a barev, které, alespoň v prvním uvedení od čtvrt na sedm, rozhodně stály za povšimnutí a pojmenování.

Úvodní *(Ne)možnosti* Blanky Rejholdové a dívek ze ZUŠ Červený Kostelec si pro svou společnou tvorbu zvolily *Čtyři ironické monology pro klavír* (1972) Petra Fialy. V duchu klavírní partitury rozehrál dívčí kvintet před našimi zraky pohybovou hru, která šla až na samotnou hranici jejich limitů, a když už se zdálo, že není kam jít dál, neostýchaly se překvapivě vzít do hry vlastní kostým a přijmout ho jako součást této hry. Pozoruhodná byla i partnerská spolupráce a práce s detailem horních i dolních končetin. Veliká skupinová citlivost, vní-



mavost dovolovala dynamické proměny skupiny v bezpečném prostředí pro tanečnice, ale v napjatém očekávání pro diváka. Snad jen technicky nedobře ukončená hudební skladba v závěru vzbudila přirozenou otázku, co že se to přihodilo... bytí pohybová skladba působila kompaktně a uceleně. Následný ženský duet *Magnifikat* uvedla NoTa Plzeň a vytvořily jej Lenka Jíšová, Kateřina Lisková a Klára Soukupová, přičemž poslední dvě jmenované ve zmíněném ženském duetu účinkovaly. Ženy, které vstoupily na scénu, podpořeny ve svém konání hudbou Vladimíra Godára, jako by sestoupily z dávných fresek, aby nás ve své hluboké osobní výpovědi zavedly k samotné prapodstatě ženského bytí. Prováděly to s lehkostí v pohybovém materiálu, s vědomím účinku každého jednoho gesta, s hlubokou osobní angažovaností v prožitku, v naplnění, vnímavosti a hlubokém respektu jedna k druhé, v souznění tělesném i duchovním, aby nám v samotném závěru připomněly pradávňé poselství: nezištnou (mateřskou) lásku.

Nebylo snadné se po tomto hlubokém vjemu přeladit na další inscenaci. *Maagal* je z tvůrčí dílny Tanečního a pohybového studia Magdaléna z Rychnova u Jablonce nad Nisou. Inspirovány textem z deníku Helgy Pollakové z pokoje 28 v koncentračním táboře Terezín, podpo-

8

93. Jiráskův Hronov



řeny hudbou Sylvie Bodorové, vedeny Ludmilou Rellichovou, vytvořily ucelenou dívčí výpověď, kterou je tajná přísaha – Maagal. Scéna se rozsvěcí, uprostřed tančící dívka nás uvádí do prostředí, v pozadí lze tušit přítomnost dalších. Postupně i ony svým pohybem vstupují do světla, které je strohé až ponuré, a zapojují se do děje, utvářejí další věty iniciačního obřadu tajného spolku dívek, které spojuje jeden osud, jeden prostor, jedna přítomnost. Vrchol lze spatřit ve velikém vířivém kruhu, kdy dívky pulzují nepatrně dovnitř a ven a teprve tehdy pozorný divák postřehne na scéně neobvyklý jev – zatímco uprostřed kruhu je tma, jeho obvod je osvětlený – proto dívky tolik stojí o to udržet se na jeho okraji. Obřad vrcholí, dívky vystupují z bezejmenné masy a do hlasité hudby zaznívají jejich jména – nejprve neslyšně, v závěru zcela zřetelně a srozumitelně. Příklad je dokončen. Už je nic nerozdělí, ani smrt. Pohybový slovník dívek, stejně tak jako světelný design, kostým i hudba, jsou promyšleně voleny tak, aby umocňovaly zvolený námět a utvářely celistvý jevištní tvar v osobité umělecké výpovědi.

Po krátké přestávce, sice nutné pro technickou přestavbu jeviště, ale současně i vítané pro přeladění se na další inscenaci, jsme uvedeni do příběhu. Flash Dance Company TJ Sokol Jaroměř je

9
středa 2. 8. 2023

uskupení, ve kterém se Michal Vach a Lenka Halašová nechali inspirovat hudbou Maxe Richtera a životem Virginie Woolfové k vytvoření scénického obrazu nazvaného prostě: V.Z posledních řad hlediště se zvedá žena v přiléhavých černých šatech a jde pomalu k jevišti, vystupuje po schodech, její chůze je chvílemi nejistá, jako by váhala... uprostřed zatažené opony se zastaví, scéna se poznenáhlu otevírá a my spolu s ní vstupujeme do světlého prostoru jejích vzpomínek, hlasů, zápisků. Jsme vtaženi do posledních okamžiků života ženy naplněné láskou k blízkému člověku, ženy sužované chorobou, ženy odhodlané a rozhodnuté toto vše rázně ukončit. Obraz vzpomínek končí, žena přichází na mořskou pláž, naplněna klidem a vyrovnána se svým rozhodnutím vstupuje do mořských vln, utvářených z lidských těl a v duchu Bloomsbury Group, jejíž byla Virginie členkou, se na scéně rozehrává rozmluva mezi mořským přílivem a ženským tělem, až moře pozvolna utichne, tělo beze stopy zmizí a i poslední její zápisky odnese vítr... Obdivuhodný je interpretační výkon Jarušky Kubinové v roli Virginie. Její postava je v konání přítomná, v rozhodnutích uvěřitelná, ve sdělení přinášející jasnou linku celého děje. A je to zejména hudba a promyšlený světelný design, který podporuje atmosféru celého děje. Neopomenutelná je i závěrečná scéna mořského přílivu, kdy se na scéně objevuje na třicet účinkujících – ze spolupracujících souborů v Červeném Kostelci (Blanka Rejholdová), Hronově (Zuzana Zítková) a Náchodě (Jana Faltová) – a právě jejich spolupráce je druhý obdivuhodný moment, který jen umocnil již tak silný emocionální obraz. Byli jsme přítomni umělecké výpovědi na samotné hraně trojmezí umění tanečního, divadelního a výtvarného. Viděli jsme čtyřlístek silných, osobitých výpovědí ze světa žen, které spojuje touha po životě.

Jiří Lössl



Matěj Výborný, Most Okamžikoka

Fyzická energie mě hodně baví, vyndat ji ven, zpotit se

Rozhovor s Matějem Výborným, autorem a performerem inscenace Okamžikoka, zejména o jeho cestě k pantomimě.

Ty jsi z mosteckého souboru od Pavla Skály?

Dělám divadlo i u Pavla, teď už jen v souboru Všecky barvy, to je soubor, který funguje zhruba sedm osm let. Ale je to úplně jiná práce.

Právě, ty se věnuješ pantomimě, a ačkoliv má Pavel v rejstříku snad všechny typy divadla, tak tenhle ne. Jak ses k pantomimě dostal?

Byl jsem u Pavla v souboru Špenát a kedlubna, dělali jsme tam představení a hezky plynule to přešlo do toho, že jsme nepotřebovali mluvit, a de facto jsme přišli na to, že děláme jenom pohybové věci. Vůbec jsme nepřemýšleli nad technikou, nikdo z nás o tom nic nevěděl, ale snažili jsme se nějakým způsobem dělat fyzický divadlo. Já jsem si pak vyzkoušel roli v *Svoím zpěvu*, ve které jsem hodně mluvil. Říkal jsem si, že to je pro mě taky do budoucna výzva se naučit dobře mluvit. Ale pohyb mě donutí soustředit se na sebe a vydat ze sebe něco, co nevydám přes to slovo. Fyzická energie mě hodně baví, vyndat ji ven, zpotit se a nepřemýšlet nad tím poli-cajtem, který mi říká, jak se pohybovat.

Ty máš ale skvělou techniku. Jak jsi k ní přišel?

Začínal jsem u Aničky Kukuczkové, to je skvělá mimka. Můj základ vznikl z online výuky, protože byla korona. Online jsme dělali techniku a pantomimu, takhle jsem ji měl na mobilu v kuchyni na stole. Potom mě předala k Vojtovi Svobodovi a Lukášovi Šimonovi, to jsou taky mimové. Lukáš Šimon věděl, že se chci dostat na HAMU, tak si mě vzal pod křídla a s ním jsem zůstal až do přijímaček, který jsem i díky němu udělal. Teď budu pracovat třeba s Radimem Vizvářem a lidmi, kteří jsou pro mě hodně inspirativní.

I jenom jedno představení vypadá fyzicky náročně, dnes jsi hrál dvě. Jak to zvládáš?

Je to vyčerpávající, ale pro to, co chci dělat, je to základem. Radím ve čtyřiceti čtyřech letech hraje hodinu a půl představení. To bych teď nedokázal. Je super to hrát hned za sebou, když jsem teď čekal tu hodinu a půl, tak jsou ty svaly dobrý, pohybuje se to, ale pak zjistíš eh... tyjo. Už je to nějaký ztuhlý. Fyzička je hodně velkej základ profese, kterou chci dělat.

A ta skříň – není už po všech těch reprízách trochu rozvrzaná?

Ta skříň je skvělá! Dnes při druhým představení jí upadly dveře v úplně skvělý chvíli. Zároveň ji neumývám, takže už na ní ulpívají vrstvy barvy. Myslím, že při desáté repríze ji rozbiju úplně.

Kateřina Prášilová



No tak Matěj Výborný udělal pohybový monodrama

Matěj Výborný udělal pohybové monodrama o dvou protikladných entitách jedné bytosti, které vylézají z jedné skříňky v jednom prostoru, nápadně připomínajícím prázdný studentský byt. Obě dvě entity ztvárňuje performer sám – nejdřív paralelně jednajíc, potom ve vzájemném střetu, a nakonec dojde i k vítězství a převzetí moci jedním z nich. Podle mě se jedná o dvě vnitřní části téhož lidského tvora. Jednu snad racionálnější, umírněnější, klidnější – a druhou divočejší, zvířetější, agresivnější. V nonverbální choreografii se performer přesouvá od jednoznačné pantomimické ilustrace různě běžných úkonů (žezení, pití piva, rozbíjení věcí, soubor) až k abstraktnějším kreacím reprezentujícím vítězství animálnější stránky.

Princip transformace mezi stranami je interpretačně otevřený – v temnu na začátku vábí tvora ze skříňky modré světlo uzavřené v rychlovárné konvici, z níž tvor inhaluje páru před první proměnou. Po souborji mezi protiklady se ale modrá rozzářila zpoza diváků a zalévá celou scénu (dle mého odhadu se bytost na scéně i s publikem dostala do světa vnitřků rychlovárných konvic, kde řádí už jen její agresivní část s cigaretou a lahváčem s láskou k inhalaci vodní páry). Přejít mezi dvěma osobnostmi performer znakuje proměnou výrazu a typických gest, ale nemění se tělesné napětí, takže proměna zůstává nedokončená, jakoby vnějšková.

V inscenaci se zachází s principem představování dvou paralelních dějů jedním tělem. Dva póly jednoho tvora přecházejí od samostatných akcí do vzájemné komunikace, takže performer předvádí vždy jednoho po druhém. Když pochopíme princip, můžeme už při předvádění prvního předpokládat, co asi bude dělat druhý. Zatímco první akce jsou trochu expoziční (první se nasnídá a druhý, drsnější, analogicky otevírá místo snídaň lahváče), v druhé fázi se lze po ztvárnění jedné části dialogu bavit předváděním reakcí. Třetí fáze už informuje jen o jednání jedné poloviny, zatímco druhou nedoslovuje, je třeba si ji představit.

Bavilo by mě, kdyby energie vysílaná do publika směřovala dovnitř a tvar by se povedlo víc uzavřít do sebe. Nevím, kudy zatím vedla cesta Matěje Výborného amatérským divadlem, ale zjevně se mu daří nacházet jazyk vhodný pro vlastní osobitě vyjádření. Jestli teda v anotaci nekecá. Neurčitý příběh vnitřního sporu mezi dvěma částmi jedné osobnosti a vyrovnávání se s bodem proměny sice pro diváky nekončí jednoznačně, ale podle výrazu na Matějově obličejí mizejícím na konci za skříň došel rozřešení.

Johana Jurášová

10

93. Jiráskův Hronov

RudodŘEVkoka

Monodramatická pantomimická etuda Matěje Výborného *Okamžikoka* působila při své premiéře na festivalu PřeMostění letos v dubnu jako svého druhu zjevení. Nejinak tomu jistě muselo být i na dalších festivalech, skrze které postoupila do programu letošního JH, a nejinak tomu bylo i včera (na první repríze) v brzkém odpolední v Sále Josefa Čapka.

Etuda je strukturovaná do dvou částí (v konvenčním teplém divadelním světle) s overturou a intermezem (v modrém). Předehra v minimalistickém azurovém podsvícení hřející rychlovárné konvice představí jakéhosi ducha-démona, který povstává a zmítá se nad hučícím spotřebičem. Dlužno podotknout, že v této části nedojde k očekávanému klimaxu ve formě automatického vypnutí konvice, kdyby došla voda varu. Je to nejspíš kvůli tomu, že se s konvicí musí posléze hrát a rozpálená vřící vodou by nebyla snadno manipulovatelná. Z hlediska následného čtení předložených znaků se tak vlastně nacházíme před bodem varu.

Následuje část první, koncipovaná jako komická mikro-etuda o setkání dvou antagonistických

individualit, nejspíš kdesi v hospodě. Začíná tím, že se jako herec zjeví ze skříně (přičemž tím nabídnutou metaforu „out of the closet“ nejspíš v tomto případě nelze číst v jejím ustáleném významu sexuálního nebo genderového coming-outu) – a následně nám svým jednáním začne ukazovat prostor a postavy svojí hrou. Obě postavy Výborný srozumitelně artikuluje nejen tělesným a mimickým gestem, ale také mezi nimi přechází otočkou podél stolu, abychom nebyli na pochybách, kterého zrovna v tom kterém oka mžiku hraje. Ten zlý, který se objeví až jako druhý, toho prvního šikanuje, vyzve na souboj a přemůže. V imaginárním prostoru se k realizaci tohoto triviálního příběhu „nachází“ několik imaginárních rekvizit, které přesně a mnohdy i objevně protagonista pantomimicky znázorňuje.

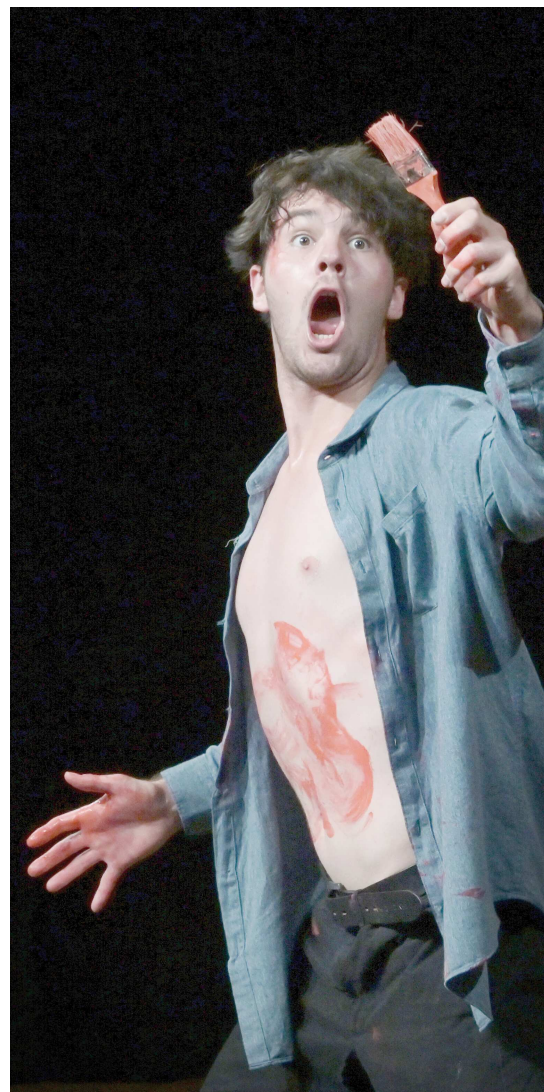
Po prohraném souboji se stane cosi magického. Performer, v tu chvíli představující poraženého, se v divadelně modře nasvíceném intermezu několika breakdancovými kip-upy dostane do somatického únavového rauše a pomyslná konvice cvakne, neboť právě nastal bod varu

– část druhá. Ta je mimochodem jako jediná celá podkreslená hudbou: nejprve tribální a posléze skladbou s východními či balkánskými rysy.

Napumpovaný adrenalinem vyroste onen přemožený v superhrdinu, snad maorského nebo peruánského kménového náčelníka nabuzeného listy koky. Znovu precizně objeví celý prostor, nás v něm, označí válečným pomalováním svoji tvář, tělo i skříně a...! ...a v tu chvíli následuje poněkud zmatečný závěr, ve kterém patrně dojde k vítězství, následnému uklidnění, odpočinku a nakonec zmizení performerera za skříně. Tma, konec, potlesk, květinové koše.

Celý kus je nám předložen s anotací, že jde o reakce Matěje Výborného na Matěje Výborného, „reakce na tamto a támhleto, reakce ... na všechno.“ Dvacetiminutový kus je evidentní osobní zpověď roztěkaného muže, který hledá sám sebe a skrze tento tvar s otevřeným koncem v sobě možná někoho (nebo dokonce dva) nachází. Je to terapeutické osobní vyznání, díky němuž jsme měli šanci objevit sólo autorského performerera, kterých se na poli amatérského divadla příliš mnoho nerodí.

Ivo Kristián Kubák



Rosénka – Hrozénka, Praha / *Od súdu s ostudú* Šáteček, Nymburk / *Festivaly baštim*

Tohle považuju za velký výstřelek

Rozhovor s Janem Šveňhou, autorem hudební úpravy pro pásmo *Festivaly baštim!* a vedoucím lidové hudby folklorního souboru Šáteček.

Přijeli jste s předpokládám na vaše poměry spíše ne-standardním kusem. Čemu se tedy běžně věnujete?

Ve skutečnosti se standardně soubor věnuje folkloru středního Polabí. Opravdu zpracovává písně a tance ze sbírek, samozřejmě stylizovaným způsobem, aby byly stravitelnější pro dnešního diváka a ne pouze folkloristy, kteří hledají tu obecnou čistotu. Snažíme se to dělat tak, aby to respektovalo folklorní zázemí a zároveň to bylo zajímavé pro širokou veřejnost.

A jaký má Šáteček vztah k divadelnosti?

Abych pravdu řekl, tak my to vlastně v tuhle chvíli objevujeme a hledáme. Protože tradičně, když se ohlídnou do minulosti, jsme měli spíše výhradně taneční čísla, scénicky-taneční ale ne až tak divadelní. V posledních pár letech, kromě tohohle čísla, které je spíše nefolklorní, ale na téma života ve folkloru, objevujeme pásma, která jsou ještě víc scénická nebo divadelnější, obsahují více mluveného slova, nebo se dokonce rytmižuje a tancuje na mluvené slovo.

Takže plánujete další podobné výstřelky, jako jsme dnes viděli?

Tohle považuju za velký výstřelek, přece jenom tancování na známou swingovou hudbu z existujícího muzikálu, pouze přetextovanou... Beru to jako takový bonbonek pro milovníky festivalů, kteří na ně jezdí at už jako návštěvníci, nebo jako interpreti. V současnosti například připravujeme delší pohanské pásmo, které bude obsahovat lidové motivy a témata, ale sahá zase víc do minulosti. Soubory více zpracovávají třeba osmnáctého a devatenáctého století a my se chceme podívat ještě dál a zpracovat to více divadelně. Nebudeme si hrát na to, že skutečně skáče přes ohně.

A motivace pro *Festivaly baštim!* byla jaká?

V rámci našich pravidelných výročních koncertů, který děláme jednou za pět let, se snažíme vždycky udělat něco zajímavého pro naše kamarády, známé, rodiny, kteří na to typicky přijdou. Před pěti lety například byla evoluce tance, na poslední výročí nás napadlo udělat příběh o tom, jak jede soubor na festival. S ohledem na to, jak krásná hudba z filmu *Starci na chmelu* je, to byla poměrně jasná volba. Ačkoliv musím říct, že to byla hudebně výzva, je to přece jen žánr, který jinak nehrajeme.

Měli bychom se my na Jiráskově Hronově, kteří nejsme na folklorní soubory moc zvyklí, ještě něco dozvědět?

Možná bych zkusil i trochu zaagitovat. Pozvěte i tradiční folklorní čísla, přece jen jsme se tu sešli my a Rosénka s takovými čísly, která nejsou typicky folklorní.

Kateřina Prášilová



Potřebujeme nové formy!

Pochopila jsem, že na Jiráskově Hronově jsou představení folklorních souborů exotikou. *Od súdu s ostudú* (Rosénka – Hrozénka, Praha) i *Festivaly baštim!* (FS Šáteček, Nymburk) bylo na JH nominováno z celostátní přehlídky choreografií folklorních souborů a JH je konečnou mezidruhou přehlídkou, takže se hybridy z pomezí divadla a jiných žánrů dají očekávat.

V *Od súdu s ostudú* dívka u soudu žaluje muzikanta, který s ní strávil noc. Dvacetiminutový příběh předvádí asi dvacet tanečnic v krojích střídavě tanečními choreografiemi a hranými scénkami za doprovodu čtyř muzikantů. Lidový styl choreografií se prolíná s činoherními postupy – všechno se podřizuje základní linii jednoho příběhu.

Po obvinění jednoho z muzikantů, který vinu popře, obžalovává dívka ostatní muzikanty jednoho po druhém, načež je všemi odmítána. Pátrání se uzavírá prozaicky tím, že spravedlnost je slepá, a tak dívka zaváže oči a ona má poslepu najít milence. Když nikoho nenachází, vyzývá muzikanty k přiznání. Místo nich se ale přihlásí člen chasy, a to ne jeden, ale nakonec všichni. Dívka to nevidí, chce svého milence chytit, nikdo ale dívku bez cti nechce, a končí se hrou na slepou bábu.

Posměch mladé ženě za její poskvrnění je jedním z typických folklorních motivů, v případě této inscenace je její vyděšenost ještě posílena kostýmem – žalobkyně má na sobě jako jediná městské šaty zhruba ze třicátých let (boty na podpatku a modré puntíkaté šaty). To znamená, že od počátku není rovnocennou členkou společnosti a jen se potvrzuje její neschopnost v něm existovat (po-

čátečním obviněním muzikantů, nejváženějších členů společnosti, si dívka moc nepolepší).

Naproti tomu FS Šáteček se od tradičního folkloru odklonil hudebně, tanečně i tematicky. Podle anotace uvedené v programu jde o výjimek v jejich tvorbě, protože „si jednou chtěli vytvořit nefolklorní číslo“. Choreografii se souborem tentokrát připravila Anna Josephová, jejíž práci jsme viděli i ve *Valpuržině noci RAVE*. Příběhové řazení scén se tentokrát obrací k tomu, co folklor v životě tanečnic znamená, a tak tancem vypráví poměrně jednoduchý příběh o tom, jak pravidelně vyrážejí na folklorní festival (od cesty autobusem, tajného popíjení vína a navštěvování se navzájem na pokojích po večerce) a jak folklor tvoří v jejich běžném životě.

Klasické pojetí narativu neodpovídá konvencím tradiční folklorní tvorby – koncept přemostění mezi folklorem a činoherním scénickým ztvárněním je v současnosti čím dál populárnější (dějovou linku napůl tančenou, napůl hranou můžeme u nás vidět např. v tvorbě souboru Hradišťan). Naproti tomu tradiční pásma složená z několika choreografií jsou sice řazena dle určité dramaturgie, ale nepodřizují se jedné dějové lince. Na Hronov tedy přijíždí folklor, který hledá nové formy a nalézá je ve vykračování směrem k divadlu. Těším se, až se v budoucnu začne vydávat osobitými směry i tematicky, a potenciálně se mu povede vyhnout i misogynii českého folkloru, která je českým národním dědictvím.

Johana Jurášová

12

93. Jiráskův Hronov

Divadlo nám není úplně cizí

Rozhovor s vedoucím souboru Rosénka – Hroznka, Šimonem Axmannem o divadelních postupech ve folklorní práci i o tom, jaký je folklor v Praze.

Máte jako soubor nějakou zkušenost s Jiráskovým Hronovem?

Ne.

A vnímáte se do jisté míry jako divadelní soubor?

Jsme folklorní soubor, ale rádi tím směrem řekneme lidového divadla občas zabrousíme. Protože je pro celou Rosénku důležitý, abychom nezachovávali folklor v nějaký posvátný škatulce, ale abychom ho rozvíjeli pokud možno jako živou záležitost a abychom ho nabídli divákovi třeba v nějaký atraktivnější formě. Z tohoto pohledu jsou nám nějaký divadelní postupy blízký. Nemáme to tak ve všech choreografiích, ale třeba ve spolupráci s externími choreografy.

V programu je napsáno, že soubor spadá pod Dejvické divadlo. To mi prosím vysvětlete.

To je taková historická záležitost a velký štěstí. FS Rosénka založila Radmila Baboráková v roce 1982, letos tedy dokončujeme čtyřicátou sezónu, a později se dala náhodou dohromady s tehdejší ředitelkou Dejvického divadla. Slovo dalo slovo a nějak nás trpí. Ta spolupráce funguje velmi dobře, zkoušíme ve zkušební i na scéně Dejvického divadla. A možná to i hezky zapadá do sebe, že nám to divadlo není úplně cizí.

A jak je to s folklorem v Praze? Má to nějaké specifikum, provozovat folklorní soubor v Praze?

V Praze je řada folklorních souborů, ale většina se nevěnuje, logicky, pražskému folkloru, ale středočeskému. Nebo slovenskému, nebo jako my moravskému. To je to specifikum, věnujeme se folkloru moravskému, který třeba i nářečím není těm dětem, protože máme především dětské skupiny, tak vlastní. A možná proto je nám ten folklor jižní Moravy trochu vzácnější, než jak je to u souborů, které dělají Moravu a jsou přímo z dědiny, kde se ten tanec tančí. Mají k tomu blíž, ale je to pro ně samozřejmější.

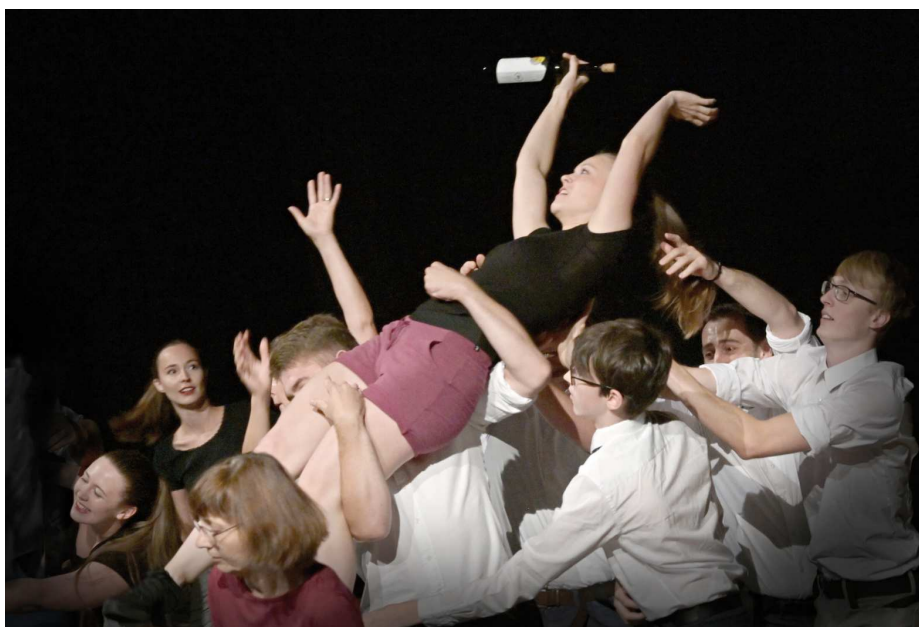
Zajímá mě i dramaturgie, proč jste vybrali tento příběh?

Nás tahle choreografie baví. Už není nejnovější, ale po covidu se nám zastesklo, že bysme ji mohli oprášit.

Ptám se, protože jsem měla pocit, že se tam zablýskne současné téma – zpočátku to vypadá, že soud se odehrává kvůli obtěžování...

Choreografie má zhruba deset let, takže silnější hnutí MeToo přišlo až později. A my jsme se tím spíš nenechali omezovat, než abychom to téma chtěli vynášet.

Kateřina Prášilová



Kladně o kladně o Kladně



Lidský had linoucí se od úpatí kopce vedoucího k hronovské Sokolovně dával tušit, že půjde o něco výjimečného. Už den předem jsem vyslechnul kdesi v publiku strategické domluvy diváků, v kolik je třeba si jít do té fronty stoupnout (a tímto se omlouvám doslova všem, které jsem z pracovních důvodů sprostě předešel), aby se na toto jediné uvedení obnovené inscenace *Fe-erie o Kladně* souboru V. A. D. dostali.

Před zhruba třinácti lety odpremiérováný kus se vrátil do repertoáru kladenských mimo jiné i proto, že letos obdrželi festivalovou cenu za přínos amatérskému divadlu, a tak se dostal v jedin(ečn)ém uvedení i na letošní JH (stejně jako tehdy na 81. ročník). Informace o stáří kusu je spíše zajímavostí, protože představení působí nadmíru aktuálně, bylo precizně zahráné, a navzdory edukačnímu charakteru i neobyčejně zá-

bavné. Bylo o ní již mnoho napsáno (k dohledání na stránkách divadla) a není třeba ji dopodrobna znovu rozebírat.

Přidám tedy jen krátký osobní postřeh: nemám rád inscenační dvorečky, ale zvolená inscenační (stříhová) metoda se ukázala jako natolik účinná, že se oba příběhy – ten o jedné dvojsměně na tamní huti a druhý o třísetleté průmyslové kladenské historii – v sebe tak zaumně protkaly, že téměř nebylo poznat švy ani stříhy. Jediným otazníkem tak zůstává možný hlubší kritický náhled na některé dějinné události, které se na Kladensku odehrály. Ale to by bylo spíše na jinou inscenaci.

Režisér Červený-Lupinec mi po skončení zaslal zprávu, že to prý „stálo za prd“. Tak to bych to chtěl tedy vidět, když se jim to daří.

Ivo Kristián Kubák

Do parku přiletěla čarodějnice

Věřte nebo ne, v parku jsem potkala čarodějnici. Petrana se jmenovala. Byla to taková malá čarodějnice, ve věku pouhých 365 let, a tvrdila, že neumí kouzlit. Jak se ale ukázalo, kouzlit patrně umí docela dobře. To předvedla nejen na scéně, ale hlavně před představením. Až do třetí hodiny, kdy měla vystoupit na pódium, totiž přšelo – a zdálo se, že hrozivé mraky hned tak neodletí. Ale v okamžiku, kdy vstoupila na jeviště, byl déšť pryč a znovu krápat začalo až ve chvíli, kdy už Petrana rozdávala autogramy. Náhoda? Nebo zázrak? I díky tomuto kouzlu mohly desítky dětí (nevím, kde se jich v tomhle zamračeném počasí v parku tolik vzalo) celou hodinu sledovat rozmanitá kouzla, a nakonec si společně s čarodějnici i zaspívat.

Zkrátka, Petrana je machr. Nejenže dokázala poslat svého oblíbeného netopýra (s hlasem Jiřího Lábusa) do Austrálie, ale dokázala poručit i větru dešti. A já byla potěšena, že nám možná i díky těmto pohádkám, které se tu pro děti za jakéhokoli počasí hrají, roste nová generace příznivců divadla. Petrana to i tentokrát vyhrála nejen u vrchního čaroděje (s hlasem Jiřího Korna), ale i u malých diváků. A pokud snad zavítal do parku někdo ze seminaristů – milovníků alternativního divadla, možná měl dojem, že tuhle Petranu odněkud zná. Jak by ne. Její představitelka, Petra Mošovská, je totiž jednou ze stars souboru *Depresivní děti touží po penězích*. Schválně, řekne amatérským divadelníkům něco jméno Jakub Čermák, který inscenaci režíroval? Pokud ne, doporučuji vypravit se nejen do Venuše ve Švehlovce, ale třeba také do jihlavského Horáckého divadla nebo budějovického Jihočeského divadla. Třeba to pro vás bude nová inspirace.

Jana Soprová



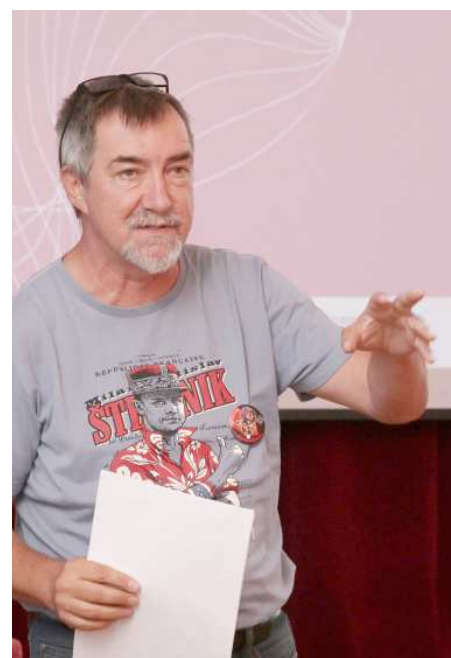
14

93. Jiráskův Hronov

(HE)ART BEATS! PRO DIVADLO / úterý 1. 8. 2023



Michal Zahálka – CZ



Jozef Krasula – SK

Mezinárodní kolokvium (HE)ART BEATS! FOR THEATRE

Hronov, 31.7.–4.8.2023

Mezinárodní odborné kolokvium zaměřené na výměnu informací a zkušeností v oblasti divadelní kritiky a vzdělávání v oboru, se zřetelem na amatérské divadlo v Česku a na Slovensku. Chceme posílit síť profesionálních lektorů a porotců (také kritiků), kteří mohou působit v obou zemích a pokusit se definovat práci porotce amatérské divadelní inscenace, určit specifika, psychologické zázemí, problémy a překážky. Kolokvium doplní vzdělávací a rozborové semináře festivalu Jiráskův Hronov.

15

středa 2. 8. 2023

Program / Středa 2. 8.

Umělecké školství v dramatickém oboru

Popis struktury uměleckého školství v různých evropských zemích a zhodnocení jejich silných a slabých stránek. Do jaké míry je amatérské divadlo výchovou talentů a „zásobárnou“ uměleckých škol? Vrací se mladí profesionálové k amatérskému divadlu jako hostující umělci či lektori a porotci?

Petr Michálek – CZ

Prezentace strategie JAMU, která se týká „náboru“ či spíše oslovení budoucích uchazečů o studium na vysoké umělecké škole, doplněná o strategii „práce s absolventy“, kteří vstupují do praxe. To vše postaveno na osobním příkladu prezentujícího.

Alexandra Štefková – SK

Príspevok sa zameriava na umelecké školstvo v dramatickom odbore na Slovensku. Približuje školy a inštitúcie, ktoré vychovávajú umením,

k umeniu a pre umenie. Príspevok sa zameriava aj na vzdelávacie podujatia či divadelné workshopy, ktoré organizuje Národné osvetové centrum samostatne alebo ako súčasť svojich postupových súťaží a prehliadok. Venuje sa aj amatérskemu divadlu, ktoré je často prvým krokom k štúdiu na divadelných školách a vedie poslucháčov k profesionálnemu divadlu.

Zoltan Fridman – SRB

Príspevok se zaměřuje na fungování Svazu amatérů umělecké tvorby Vojvodiny.

Sdružení amatérských umělců Vojvodiny je moderní, dynamické sdružení, které založili jeho členové za účelem dosažení společných programových, organizačních a rozvojových zájmů. Svaz sdružuje 250 000 aktivních členů zapojených do 1 800 různých organizačních forem (sekce kulturních a uměleckých spolků, samostatné soubory, kluby, umělecké skupiny, sdružení, školní sekce) a je největší společenskou organizací ve Vojvodině.

WOW Lesák! Aneb Nové pastelky na malování po scéně



Navštívit letos seminář Janka Lesáka, který nabízí jak celotýdenní možnost, tak i šanci zúčastnit se třeba jen jednoho dopoledne, se pro mnohé stalo nutností. Když ponecháme stranou charisma lektora a jeho rétorickou schopnost, stojí za to sem zajít i kvůli scénickým kouzlům, která seminář amatérským divadelníkům nabízí.

„První den jsme si hráli se zvukem, jak se s ním dá pracovat jako s nějakým samostatným svěbytným vyjadřovacím prostředkem, druhý den jsme to zkusili ještě přepálit a bavili jsme se o binaurálním zvuku ve virtuální realitě – do jakého extrému to dokáže napnout a použít v divadle. Další den přišlo na řadu světlo, koukali jsme na různé druhy světýlek a jak je možné třeba nepoužívat pultíky a celé to odbavovat z telefonu,“ vypočítává Janek Lesák. „Dnes se bavíme o live cinema, živém kině a o kamerách, projektorech, o tom, jak audiovizí propojit s živým uměním. A zítra přijede Natálka Preslová, budeme vařit krev a hrozně to tu zarasíme umělou

krví. Na další den mám nějaké výbušniny, budeme zkoušet pyrotechnické efekty. A poslední den budeme používat támhletu obrovskou věc – nechali jsme si vyrobit čiré sklo 2 x 2 metry, abychom mohli zprovoznit pepper's ghost, což je metoda, jak vyrobit hologram.“ Takové věci se ovšem na DAMU neučí, a sám Janek na ně přichází metodou pokusu a omylu a návodu na youtube. „Celou dobu říkám, že nejsem technolog ani technik, jsem jenom režisér, kterého zajímá, kde se dají nabrat nějaké další pastelky, kterými se dá malovat po jevišti. A říkám: Cokoli chceš, zeptej se na to GPT nebo zadej otázku do youtube. Ve většině případů se najde někdo, kdo to už vyřešil, a za pár hodin se dá zprovoznit cokoli, když se toho člověk nebojí.“ Sám je překvapený, že se do jeho semináře hlásí nejen mladí, ale i mnoho starších lidí. „Za celé čtyři dny se na mě nikdo netvářil, že by to bylo moc složité a že by se nechytal. Takže myslím, že to jde. Sám nemám rád dlouhá a složitá řešení, nebaví mě, když něco nejde. Mám rád, když to jde rychle, a ideálně když to moc nestojí.“

V úterý přišla na řadu metoda live cinema, tedy princip kombinace divadla a filmu či jejich na-

prosté prolnutí. Je to možné realizovat prakticky na koleně (pokud je k dispozici wi-fi nebo aspoň data) a jako free produkty na webu Janek doporučuje adresy <https://obsproject.com/cs> a <https://vdo.ninja/>. Tam to všechno je.

Kdo si na to netroufá a hodlá setrvat jen u teorie, tomu youtube nabízí spoustu ukázek z historie toho, co vzniklo nejen ve světě, ale i u nás. Vždyť Laterna magika, kterou stvořil scénograf Josef Svoboda s režisérem Alfrédem Radokem, propojující filmové triky s živými hudebníky, herci a tanečníky (v roce 1958 zazářila na EXPO v Bruselu a získala ohlas i doma), v různých variacích funguje do dneška. Například pozůstatek legendy, *Kouzelný cirkus*, měl premiéru teprve nedávno za mnohých protestů lidí z oboru i mimo něj (i když dnešní technologie už dávno tento model překonaly). Patrně největší zásluhu o dovedení fenoménu live cinema k dokonalosti má režisérka Katie Mitchell, díky níž tento princip získal věhlas ve světě. Inu, měla nejen vizi, nápady a vytrvalost, ale také dostatečné finanční zázemí. Janek Lesák poukázal na to, že velká kouzla lze dělat i s malými prostředky – například *Bílý tesák* (z hradeckého DRAKu, za něhož získal Milan Hajn Thálii a k vidění byl i na Jiráskově Hronovu) je postaven na jednoduchém nápadu. Herec měl v ruce kameru a snímal své okolí z pohledu „psa“. Jiné kouzlo se podařilo v Jihočeském divadle, kde Lesák s Preslovou vytvořili inscenaci *Invisible Man*. A leccos z této technologie si vyzkoušeli i účastníci semináře. Pokud máte zájem, Janek slibuje, že v sobotu nechá v Myšárně pár věcí zapojených, a kdokoli sem bude moci přijít jako do muzea, osahat si, co jak funguje, a Janek může případně i vysvětlit, o co se jedná. Bude to takový showroom technologií.

Jana Soprová

16

93. Jiráskův Hronov



Hronov jako průsečík mezi divadelním a televizním světem



Mediální partnerství České televize a divadelního festivalu Jiráskův Hronov přináší do ustálených vod amatérského divadla další – a dá se říct, že velmi zajímavý – rozměr. Ochothnické divadlo získává v České televizi vysoce profesionálního partnera, který může jeho aktivity ukázat velmi širokému okruhu televizních diváků. Jde tak o pozoruhodný počín, který může mít zásadní dopad na propagaci neprofesionální kultury. O mediálním propojení Hronova a televize jsem hovořil s analytikem ČT Kamilem Švecem.

Jak vlastně vznikl nápad propojit Českou televizi a festival Jiráskův Hronov?

Česká televize často navštěvuje nejrůznější kulturní akce typu Jiráskův Hronov. Například jsme pravidelně a dlouho na filmové škole v Uherském Hradišti. Řekli jsme si, že Jiráskův Hronov je důležitá akce zásadního významu. Navíc televize a divadlo mají mnoho rysů společných a existuje hodně průsečíků mezi divadelním a televizním světem. Tuto skutečnost jsme využili jako příležitost k propojení obou těchto světů. Připravili jsme tedy pro účastníky Jiráskova Hronova seminář. Odpovídá to i tomu, že rádi jezdíme do regionů a rádi propagujeme kulturní akce. Česká televize se tedy letos poprvé stala jedním z mediálních partnerů festivalu. Dá se říct, že všechno do sebe určitým způsobem zapadlo.

Spojení televize a festivalu mi přijde logické. Dokonce natolik, až mě překvapuje, že k něčemu takovému nedošlo dříve...

Je pravda, že my ze zpravodajství, kteří máme na starosti podobné akce, jsme měli dost náročné poslední tři až čtyři roky. Ať už kvůli epidemii, nebo válce.

Na podobné projekty prostě nebyl čas.

Nebylo to možné. Až v letošním roce jsme začali podobné aktivity znovu startovat, a dokonce hledat i nové. I proto jsme se rozhodli právě pro Jiráskův Hronov.

V čem vlastně mediální partnerství České televize a Jiráskova Hronova spočívá?

Česká televize tím, že je mediálním partnerem, dává festivalu určitou záštitu. O festivalu se často hovoří ve Zpravodajství. Již během prvního dne festivalu jsme odsud například vysílali reportáž, v neděli jsem zde také potkal kolegyni, když natáčela další vstup. Znamená to, že festivalu ve vysílání dáváme prostor. Současně, jak už jsem zmínil, jsme se zapojili do nabídky festivalových seminářů. Připravili jsme třídní kurz od neděle do úterý, který připravila Zuzana Petřů, redaktorka brněnské redakce a zároveň dlouholetá účastnice festivalu. Účastníci si mohli zkusit, jak vypadá vstup do vysílání a podobně. Včera s účastníky semináře trávil čas Jakub Anděl, editor redakce kultury České televize. Býval sám redaktorem a nabízí pohled na to, jak se zpracovává kulturní zpravodajství. Například i v tom smyslu, jak se mohou kulturní akce prosadit do vysílání.

Každé partnerství má minimálně dva partnery, kteří přispívají společnému prospěchu. Co vám nabízí divadelní festival?

Jsem velmi rádi, když potkáváme nové lidi, které máme televizní vysílání. Je pro nás důležité propojování kontaktů mezi kulturní sférou a Českou televizí. Současně může někoho zajímat i kulturní zpravodajství a možná by někoho zajímala i ušší spolupráce s televizí. Jedná se o sféry, které nás zajímají.

Letošní partnerství je jednorázovou akcí nebo se bude jednat o seriál, který na letošní díl naváže v příštím roce?

Vzhledem k tomu, že je spokojenost na naší straně, a zdá se, že i na straně festivalu, doufám, že by partnerství mohlo pokračovat. Pochopitelně ovšem nejsem tím, kdo o tom rozhoduje. Bude záležet jak na organizátorech festivalu, tak na povolanějších lidech v České televizi. Myslím si však a doufám, že to není jednorázová záležitost.

Už vidíte nějaké pozitivní výsledky této spolupráce?

Zatím máme zpětnou vazbu ze semináře a zdá se, že jeho frekventanti jsou spokojeni. Doufám, že se nepletu. Je to pro nás důležité.

Honza Šoácha

Seminář SČDO



Knižní nabídka

Ještě ne, už ano, ještě ano, už ne. Knížka básní Hany Voříškové + CD s nahrávkou zhudebněných textů (Pavla Šefrnová) a čtených textů (Vladimír Javorský).

Šitá plátěná vazba.

Cena 330 Kč.

Kdo chce koupit, ať si najde HV.

Buď 2. 8. po skončení představení *Nikdy naráz netrápí tě mráz a oblak komárů*, a nebo od 2. 8. do 4. 8. kdekoliv v Hronově.

Pozn. red.: *Takhle zní avízo, které nám autorka zaslala. Šéfredaktor by rád podotkl, že jde o výsledek volání po knižním vydání jejích textů, které v souvislosti s inscenací Přesypání proběhlo i předloni na Jiráskově Hronovu. A jelikož si knihu šéfredaktor zakoupil již na Loutkářské Chrudimi, může všem rovnou říct: Tohle chcete. Že jsou básně skořelé, to asi nikoho nepřekvapí, ale vedle toho je kniha také nádherně typograficky uvozená (grafika a sazba Vojtěch Vavřín), plátěná vazba přináší až haptický požitek – a celek zkrátka patří ke knihám opravdu krásným. Šéfredaktor má v plánu koupit pár knih jako dárky, tak jej zkuste předehnat. Vykoupení autorčiných zásob by bylo krásným kolektovním festivalovým bobříkem.*

/zah/

17

středa 2. 8. 2023

Tančírek aneb Večer šohaj, ráno šohaj



Postapo

Nevím, jestli jen málo sleduji současnou populární kinematografii, ale přijde mi, že v kinech ubývá filmů s postapokalyptickou tematikou. Možná je celá ta globálně oteplovací hrozba tak přítomná, že již žádné snímky o přírodních katastrofách nejsou třeba a ty o epidemiích nám zas znechutily dva koronavirové roky. Dovoluji si proto nabídnout všem filmařům (jistě čtoucím tento plátek) koncept svého scénáře. Jedná se o postapo velkofilm z prostředí amatérského divadla.

Tedy: mimozemšťané unášejí pracovníky odpovědné za tvorbu propozic a implantují jim ovládací čipy. Následně je vydáno rozhodnutí, že do přehlídkového systému budou přijaty jen inscenace plně dozkoušené. Efekt se brzy projevuje po celé zemi. Na přehlídkách není co hrát a lektorské sbory se uchylují k jiným formám sebeпоškozování. Rodinné stříbro je degradováno na rodinný bronz. Salon odmítnutých končí, protože když jsou odmítnuti všichni, tak to nějak není ono.

A přece, z doutnajících šedivých trosek klíči zeleň a rostlinka naděje a v divadelním podzemí tajně vznikají zcela nové přehlídky:

Celostátní přehlídka mysliveckého divadla – Fořtovo Srní

Krajská přehlídka komediálního divadla – Hroby
Národní přehlídka železničního divadla – Divadelní šmír Přistoupim

Krajská přehlídka edukativního divadla – Pytlíkov
Piknik jevištních dezinformátorů – hrad Kámen

Krajská přehlídka angažovaného divadla – Nehasice
Setkání divadelních minimalistů – Velice

Národní přehlídka divadla středního věku – Blata
Putovní bienále urputné činohry (salon nepoučitelných) – Zahájí / Pohoří

Krajská přehlídka divadla otorhinolaryngologů – Mory

Žatva různého a ostatního divadla – Řitka

Jan Duchek



autor FAGI



18

93. Jiráskův Hronov



Vin-Win

Milé vinice, milí viníci, vědomi si toho, že největší výtoč má setrvalé Triton, zamířili jsme sem podruhé. Vedení neúnavnou optimistickou snahou hledat v sudech to lepší. Mimochodem, pokud v sudu máte konkurenčního podnikatele, našli jsme vám prima nálev a sejdeme se na Orlíku (kdo myslí kapelu, ať pomalu vypije níže uvedený veltlín).

Veltlínské zelené
suché, Rakousko
2 dcl za 42Kč

Barva: Průzračné, žluté s nepatrně zelenavými odlesky. Poznámka pro výrobce: Pro víno bychom volili raději barvy vodou ředitelné.

Vůně: Hledali jsme tóny lipového květu, chřestu, možná bílého pepře či papáji – a dostali trochu falešný tritón broskve–meloun–odlakovač.

Chuť: Co se týká elegance, do úst vstoupí jako cihla. Kyselinka je opravdu brizantní. Po prvním napití se nám vytvořil zvláštní eklektický úsměv, od půli nosu dolů Hanka Zagorová, od půli nosu nahoru Václav Klaus starší. Pomineme-li však kyselinu samotnou, v opulentnosti víno těsně prohraje s kojeneckou vodou.

Verdikt: 65 bodů ze 100
Chcete se motat? Zkuste radši kolotoč. V Tritonu je fajn prostředí a milí lidé v okénku i všude okolo. Dělalí tu dobré sýrové talíře, je tu atmosféra, chceme tam být, chceme tam zpívat, chceme tam s přáteli rozumovat nad divadlem a k tomu by se dobré víno strašně moc hodilo. Zoufalá otázka, která se nám tam však dere na jazyk, je: „Nemohl bych vám dát kilo korkového, abyste mě nenutili pít tady vaše víno?“ Přinést si flašku z Peňáku za dalších šedesát sedm korun by sice bylo ve výsledku o 20 Kč na lahev dražší než okénková cena, ale dává to mnohem větší smysl než tyhle fakirské dýchánky.

Jan Duchek

Saskiino okénko aneb 2. srpen v dějinách

Před 2361 lety makedonský král Filip II. rozdrtil spojené síly Athén, Théb a jejich spojenců v bitvě u Chairóneie; před 2239 lety v bitvě u Kann porazil Hannibal římskou přesilu; před 225 lety zničení francouzské floty v bitvě u Abúkíru zhatilo Napoleonovo tažení do Egypta a Sýrie. Možná z toho plyne nějaké poučení, ale těžko říct.

Před 175 lety se narodil Josef Šmaha. Jeho nadějně kariéře železničního praktikanta bohužel učinilo přítrž nešťastné, blíže nedatované setkání s divadlem.

Před 131 lety byla schválena měnová reforma, díky níž platíme korunou a nikoliv zlatým. Při pohledu na současné kurzy si nelze než povzdechnout: „Zlatý zlatý!“

Před 100 lety se narodil Šimon Peres, jeden z nejvýznamnějších politiků v dějinách státu Izrael. Roku 1994, kdy společně s Jicchakem Rabinem a Jásirem Arafatem obdržel Nobelovu cenu za míru, nenavštívil 64. ročník Jiráskova Hronova.

Před 55 lety se narodila Iveta Toušlová, budoucí Saskia Burešová domácí turistiky. Gratulujeme!

19

středa 2. 8. 2023

HRONOVISIONS 05

Jak bude vypadat Jiráskův Hronov v bližší či hodně vzdálené budoucnosti? Člověk nikdy neví, a tak jsme udělali interview s umělou inteligencí, ta ví všechno. Nebo se tak alespoň dovede tvářit. Položili jsme tedy několik otázek na téma Jiráskova Hronova a budoucnosti a v každém čísle vám přineseme některou z odpovědí. (S ChatGPT hovořil a editoval Jan Duchek. Autorizováno.)

Napiš mi čtyři názvy inscenací Jiráskova Hronova 2150 a jejich anotace.

Kyberpunkové noční město – Divadelní inscenace se odehrává v dystopickém kyberpunkovém světě, kde se setkávají umělá inteligence, kyborgové a lidé. Boj proti korporacím, bezútešnost a násilí jsou hlavními motivy.

Transhumanistický koncert – V této inscenaci je hudba klíčovým prvkem. Umělci jsou lidé s vylepšenými schopnostmi, kteří používají nejmodernější technologie, aby vytvořili nezapomenutelný muzikální zážitek.

Láska o době umělé inteligence – Příběh sleduje romanci mezi umělou inteligencí a člověkem v budoucím světě, kde jsou lidé stále více závislí na technologiích a počítačových systémech.

Quantumová loutkařská show – Inscenace spojuje tradiční loutkové divadlo s nejnovějšími technologiemi a kvantovou fyzikou. Hraje se s časem, prostorem a realitou a vzniká tak úchvatné představení, které diváky vtáhne do svého surrealistického světa.

Duchkova chvilka poezie

V parku
Zborcené harfy tón,
pomalu vraždící demižón,
punkový děvy cit,
spánkový deficit.

Jan Duchek

/zah/

PROGRAM

Středa 2. 8. 2023

HLAVNÍ PROGRAM

14:00 / Malý sál Jiráskova divadla / 120´
Problémový klub (PC)

17:00 / Malý sál Jiráskova divadla / 120´
Konference – Mezinárodní kolokvium
(HE)ART BEATS! PRO DIVADLO

15:00 (A) a 19:45 (B) Jiráskovo divadlo 90´
DISK, Divadelní studio DAMU / *Debaty pro loutky*

16:15 (B) a 19:30 (A) Sál Josefa Čapka 150´ (P)
Divadlo RADAR / Načerno, Praha / *Pan Polštář*

14:00 a 17:00 (A) a 21:45 (B) Sokolovna 60´
Blok К:А:П:Е:Ц: / *Мандрівнику (Cestovatelky)*
Hana Voříšková / *Nikdy naráz netrápí tě mráz
a oblač komárů*

22:00 / Malý sál Jiráskova divadla / 120´
Klub divadelních rváčů (KDR)

DOPROVODNÝ PROGRAM

10:00–15:00 / Knihovna E. Hostovského
8. Hronovské stopování / naučná stezka

12:45–14:00 / Náměstí Čs. armády
Festivalové minuty a vítání divadelních souborů

15:00 / park A. Jiráska – velká stage / 45´
Divadlo Elf / Plaváček

16:00 / park A. Jiráska – malá stage / 30´
Divadlo Brambůrky, Most / *Hrnečková Karkulka*

16:45 / park A. Jiráska – velká stage / 60´
Awesome & David Fiedler /
koncert – jazz-pop-RnB-blues

18:00 / park A. Jiráska – malá stage / 45´
Hackatón–Adam Koma / koncert

19:15 / park A. Jiráska – velká stage / 60´
Gang Ala Basta / koncert – triphop-pop

20:00 / Za školou / 20´
Václav Bartoš / *Školní úlet*

20:15 / park A. Jiráska – malá stage / 50´
Divadelní spolek KOKR / *GOGO(oo)LOVINY*

21:30 / park A. Jiráska – velká stage / 60´
Heebie Jeebies / koncert – punk-ska

23:00 / park A. Jiráska – malá stage / 45´
Broučky / koncert – punk-rock'n'roll

NEVNÁŠEJTE NÁPOJE

Prosíme diváky, aby do sálů nenosili nápoje. Alkohol vypitý až během představení se nestihne vstřebat a nemůže mít tudíž kladného vlivu na umělecký zážitek. Krom toho hrozí potřísnění plyše, o což nikdo z nás nestojí. Děkujeme.

Seminář ProceS a produkt oznamuje, že se mu v úterý v 5:55 narodil produkt.

Duchkova chvilka poezie

Na semináři měla ji jak z parku

Jan Duchek

ZVEME NA PC

Překvapivé a předvídatelné / Logika příběhu / Odstup a prožitek / Tělové impulzy / Český scénický tanec a tři „K“ – Kontrast, konflikt, kontrapunkt.
Od 14:00 na malém sále Jiráskova divadla.

Debaty pro loutky:

dnes na téma
OCHOTNĚ, či NEOCHOTNĚ

„Ochotnické divadlo hraje ve společnosti roli, která je divadlu nejvlastnější a pro niž vůbec vzniklo: je obrazem obce, věcí veřejných i jednotlivých lidských osudů.“

Jan Císar

Amatérské divadlo je pro všechny.

Pro koho je Jiráskův Hronov?

Pro ty, co tvoří:

Netradičně, či tradičně?

Ochotně, či neochotně?

Dnes v Jiráskově divadle od 15:00
a od 19:45. Zveme!

OTEVŘENÝ DOPIS SVĚTU

Věřná zkuška semináře dokumentárního divadla

Vážené dámy, vážení pánové, členové vlády, poslanci a senátoři, pane řediteli, pane doktore, Marku, mami, vyslyšte otevřené dopisy, které Vám adresuje naše společnost. Performance semináře dokumentárního divadla proběhne ve středu 2. srpna v 19 hodin na náměstí před Jiráskovým divadlem. Dlouhodobě trvající krize musí být vyřešena! Spravedlnosti musí být učiněno zadost! Musíme se začít ptát nahlas! Musíme si poděkovat! Musíme odhodit vařečky! Musíme si popřát všechno nejlepší! Musíme znovu začít normálně dýchat!

Boris Jedinák, seminaristě,
občanská společnost, děti a domácí zvířata

Zvířátko na konec

Krasy

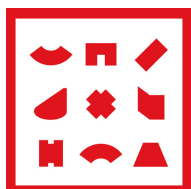
Krasy trochu riskují
když ve velkém trysku jí
Záludný je svět
vezmi na to jed!

Eva Blondýna Suková

Ztracený telefon

Ráda bych poprosila kohokoliv, kdo najde mobilní telefon Samsung s modrým krytem, aby o tom zavolal na číslo 603157749 nebo podal zprávu do redakce Zpravodaje. Díky moc. Odměna sladká z cukrárny nebo kyselá z Tritonu.

Díky, Eva Rampasová



Zpravodaj 93. Jiráskova Hronova 2023

Vydává organizační štáb. **Redakce:** Michal Zahálka (šéfredaktor), Jana Soprová, Jana B. Hnilíčková, Kateřina Prášilová, Tereza Říhová, Lukáš Křížek, Jan Švácha, Jan Duchek (redakce), Johana Jurášová, Ivo Kristián Kubák (recenze), Ivo Mičkal (foto), Michal Drtina (grafika a zlom).

Neprošlo jazykovou korekturou. (Popravdě řečeno prošlo, ale pár chyb jsme tam pinzetou zase vrátili, abyste se zabavili.)

Stránky festivalu: www.jiraskuvhronov.eu E-mail: JHzpravodaj@gmail.com